

Vint anys no són res

Pere Puig

Fa vint anys que vaig començar a treballar amb despatx propi. Des d'aleshores, moltes coses han canviat, tant particularment com en el context de la professió. A la nostra generació, ens plantejàvem la pràctica professional, a començament dels 80, amb el referent de les grans figures de la revolució en arquitectura que va ser el Moviment Modern. Volíem canviar l'arquitectura per canviar el món. El Moviment Modern, molt identificat amb les utopies polítiques del XIX, assumia la idea que s'acostava una nova era que superaria el passat i que ens duria a una Arcàdia feliç. Això es va traduir, en el cas dels arquitectes, a veure el passat no tant com una cosa de la qual aprendre sinó com una cosa a superar. Érem ingènuament bel·ligerants amb la tradició.

Aquesta actitud era especialment conflictiva quan, en començar a treballar, algú et demanava que li projectessis casa seva. En la residència privada, potser més que en qualsevol altre encàrrec, la gent acostuma a voler una relació amb l'arquitectura tradicional i nosaltres insistíem pretensiosament que havia arribat una nova arquitectura que ell, el nostre client, encara no coneixia però que és la que li convenia. Forçàvem la situació fins a límits que encara ara recordo avergonyit. Com és normal, molts clients s'escapaven corrent i això em va anar obligant a reflexionar sobre el sentit del nostre treball.

Paral·lelament, en el context de la professió arquitectònica, s'estaven produint uns canvis molt importants que podríem resumir dient que el Moviment Modern, en la seva versió més ingènua, estava exhaurit

De fet la crisi, almenys a nivell teòric, ja havia esclatat als anys 60 amb textos que, com el de l'americà Robert Venturi, es mostraven especialment crítics amb les simplificacions en què podíem caure els arquitectes afectes al Moviment Modern. De tota manera, un moviment amb gairebé vuitanta anys de vida té molta inèrcia i, fins ben començada la dècada de 1980, encara es van mantenir moltes de les actituds reduccionistes que apareixien en la primera generació dels arquitectes del Moviment Modern: el passat com un enemic, l'ornament com un delictes, la tradició com un vici.

El dit Moviment Postmodern és conseqüència d'aquesta crisi, estilísticament va donar edificis que recuperaven elements del passat —com arcs, motlures i balustres—, però a les promocions a les quals pertanyo, les que comencen a treballar als 80, això no els va interessar mai. La superació dels excessos del Moviment Modern no podia venir d'un retorn a recursos estilístics del passat. Ni podríem utilitzar-los ni en sabíem. El que sí que havíem après és que calia estar més atent al client i acceptar que ell sí que hi entén; calia veure la tradició i el passat com a aliats, com un lloc d'on aprendre, i on trobar un llenguatge comú que tothom pogués entendre. Havíem après que calia estar molt atent al lloc, entès en un sentit ampli. No és el mateix edificar a Veciana que a Munic o a Pensilvània. I, sobretot, havíem après que aquest ofici és molt complicat i que l'aprenentatge no s'acaba mai... I en això estem.

Una casa molt antiga a Santa Susanna

Pere Puig

Aquesta casa que hem acabat fa poc al Maresme és molt antiga. De fet, vam començar-ne la construcció fa uns quants milers d'anys en algun racó de la Mediterrània. Primer era de tàpia, és a dir de fang barrejat amb palla, i tenia unes finestres molt petites. Perquè en aquells temps, observar el paisatge no ens interessava gaire, més aviat al contrari. La natura, llavors, ens era una cosa hostil de la qual calia resguardar-se. A més a més, no disposàvem de vidres per protegir-nos del fred i del vent. Les finestres, doncs, ben petites.

Després, passats els anys, la casa va ser de maons ceràmics, arrebossada amb morter de calç i de vegades emblanquinada. Perquè aquesta era una casa pobra. Les cases riques i els palaus eren més grans, estaven edificats amb pedra i tenien motlures i esgrafiats.

De mica en mica, les finestres es van anar fent grans, sobretot quan la casa va passar a ser per a gent que treballava a les ciutats. Aleshores, poder mirar el paisatge de casa estant cada vegada venia més de gust.

Fa poc, només uns cent anys, van aparèixer uns arquitectes que, malgrat

La casa, penjada sobre el mar i enfilant-se als primers contraforts del Montnegre, l'hem anat construint entre molta gent: paletes de Grècia, mestres d'obra de Tunísia i arquitectes de diverses generacions.

Darrerament, encara va passar una cosa que no ens agradava. Les vidrieres se'ns havien fet tan grans que el sol hi entrava exageradament i se'ns escalfava molt. És clar que ja disposàvem d'aire condicionat, però s'hi consumia una energia desmesurada. A més a més, hi havia tardes d'estiu que ens venia de gust una mica d'ombra... Per això hem recuperat persianes i cortines. I és que aquesta casa tan antiga sempre va canviant.

que volien fer una arquitectura totalment nova, es van enamorar d'aquesta casa. En veien de semblants en altres indrets de la Mediterrània: des del Marroc a Itàlia, des de Catalunya al Líban, i ja no la consideraven una casa pobre. La van agafar i li van engrandir encara més les finestres.

A aquesta casa, que hem acabat recentment a Santa Susanna, hi vaig viure una temporada quan era estudiant. En aquells moments, la casa duia la firma d'un tal Coderch.

Ciutat de Skyros a les Illes Gregues.
Foto: Myron Goldfinger 94

Una manera de treballar

Marta Lucas i Serra

Als estudis d'arquitectura hi ha una assignatura anomenada Projectes Arquitectònics. Es fa a cada curs, i és la més important de la carrera. Explicada ràpidament consisteix que l'alumne, cada quadrimestre, pensi i dibuixi (projecti) un edifici. Amb aquest exercici, l'alumne ha d'integrar els coneixements fragmentaris apresos en les altres assignatures (estructures, construcció, instal·lacions, teoria i història de l'arquitectura...), i és amb aquesta assignatura que t'ensenyen el difícil paper que li toca jugar a la nostra disciplina, a cavall entre la "praxis" (el saber construir) i la cosa artística.

Vaig tenir en Pere com a professor de Projectes de l'últim curs de carrera i recordo que, a l'hora de corregir i orientar els treballs dels alumnes, valorava tant el rigor constructiu i la sensatesa i simplicitat formals dels edificis que havíem ideat com el rerefons poètic o teoritzat que poguessin tenir les nostres propostes.

No n'hi ha prou amb ser un bon "sprinter" (aquesta qualitat et podia anar bé per als treballs teòrics d'escola), sinó que s'ha de tenir la resistència del corredor de maratons per fer un projecte que ho encaixi tot i aconseguir que després, durant el procés constructiu, les decisions preses a peu d'obra serveixin per millorar l'edifici.

Al despatx del Pere he vist aquesta manera de treballar: donant voltes i més voltes a les coses i tornant a repassar els projectes fins a tenir el convenciment que allò està bé; evidentment, això implica redibuixar els projectes diverses vegades, treballar fins tard i, fins i tot, treballar algun cap de setmana per enllestir un concurs que s'entrega l'endemà. És una manera de treballar que pot semblar obsessiva, però l'única per aconseguir bons edificis.

En definitiva, i resumint, és la manera de fer de les persones enamorades

Després he tingut l'oportunitat d'entrar al món laboral, el dels edificis construïts de debò, treballant al seu despatx. Allà he vist que el mateix rigor i insistència amb què ens feia treballar a l'escola se l'aplica ell, cada dia, assegut a la taula de dibuix. I és que la nostra professió és com la del corredor de fons. Perquè un projecte quedi bé es necessita molt de temps i d'energies ben dosificades.

Casa a la Costa Brava, 2003

de la feina que fan.

Marta Lucas i Serra (Sta. Margarida de Montbui, 1975) és arquitect

Casa a Jorba, 2000

Pere Puig i Rodríguez (Igualada, 1955)

Arquitecte per l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona. Treballa amb despatx a Igualada des del 1983. Professor de Projectes arquitectònics de l'ETSAB (1992-2002). Finalista del Premio Nacional Fundación Antonio Camuñas de Arquitectura.

Finalista dels Premis FAD d'Arquitectura els anys 1988, 1989, 1990-1994. Finalista de la Biennal d'Arquitectura Espanyola del 1999.

Ha estat premiat en nou concursos d'arquitectura: el més recent, l'any 2002, un edifici emblemàtic al centre històric de Barcelona.